

BILIMLENDIRIW PROCESSINIŇ NÁTIYJELILIGIN ARTTIRIWDA PEDAGOGIKALIQ HÁM INFORMACIYA TEXNOLOGIYALARINAN PAYDALANIW

Kurmanov A. P., Avezov B. D.

Ájiniyaz atındaǵı Nókis mámleketlik pedagogikalıq instituti

Kirisiw. Zamanagóy jámiyettiń rawajlanıwı informaciya kóleminiń tez ósiwi, kásiplik iskerliktiń quramalasıwı, qánigelerdi tayarlaw dárejesine qoyılatuǵın talaplardıń ózgeriwi menen birge alıp barılmaqta. Bunday sharayatta bilimlendiriw sisteması bilimlerde jetkerip beriw menen birge bilim alıwshılarda erkin bilim alıw, sın kózqarastan pikirlew, informaciya resurslarınan paydalanıw, tez ózgerip atırǵan sharayatlardıǵa beyimlesiw qábiletin qalıplestiriwdi támiyinlewı kerek.

Bilimlendiriwdi modernizaciyalawdıń eń áhmiyetli bagdarlarınan biri pedagogikalıq hám informaciya texnologiyalarınan paydalanıw bolıp, olar tálim-tárbiya processiniń nátiyjeliligini arttırıw, oqıwshınıń shaxsına baǵdarlanganlıǵın hám ózgermeliligini támiyinlew imkaniyatın beredi. Bilimlendiriwdi sanlastırıw sharayatında málimleme texnologiyaları pedagogikalıq iskerliktiń ajıralmas bólegine aylanıp, dástúriy bilimlendiriw imkaniyatların keńeytpekte. Bul temaniń aktuallıǵı tómendegi zárúrlıklar menen baylanıslı: bilimlendiriwdiń sapasın arttırıw; oqıtıwdıń innovaciyalıq forma hám metodların engiziw; oqıtıwshılar hám bilim alıwshılardıń sanlı kompetenciýaların rawajlandırıw; bilimlendiriw processin aralıqtan hám aralas tálim sharayatına beyimlestiriw;

Izertlewdiń maqseti - bilimlendiriw processiniń nátiyjeliligini arttırıwda pedagogikalıq hám informaciyalıq texnologiyalardıń ornın anıqlawdan ibarat.

Mashqalanıń úyrenilgenlik dárejesi. Bilimlendiriw processiniń nátiyjeliligini arttırıwda pedagogikalıq hám informaciya texnologiyalarınan paydalanıw mashqalası jergilikli hám sırt el izertlewshileriniń miynetlerinde keńnen sáwlelendirilgen. Ilimiy ádebiyatlarda “pedagogikalıq texnologiya” túsiniǵı bilimlendiriw processin shólkemlestiriwdiń sistemalı usılı sıpatında talqılanıp, ol bilim beriwdiń rejlestirilgen nátiyjelerine kepillikli erisiwdi támiyinleydi. N.V.Gromovanıń pikirinshe, pedagogikalıq texnologiya “logikalıq izbe-iz sistemaǵa dúzilgen oqıtıw metodları, formaları hám quralları jıyındısınan ibarat” [1]. Zamanagóy bilim beriwde keń qollanılatuǵın tiykarǵı pedagogikalıq texnologiyalardıǵa tómendegiler kiredi: bilim alıwshılardıń individual ózgesheliklerin esapqa alıwǵa qaratılǵan shaxsqa baǵdarlangan oqıtıw; analizlew hám sheshimlerdi óz betinshe izlew kónlikpelerin qalıplestiriwshi mashqalalı oqıtıw; ámeliy iskerlik hám pánler aralıqqa baǵdarlangan joybar texnologiyası; Kásiplik hám universal kompetenciýalardı qalıplestiriwdi názerde tutıwshı kompetenciýalıq jantasıw.

Pedagogikalıq texnologiyalardıń fundamentallıq tiykarları N.V.Gromova, E.S.Polat jumıslarında ashıp berilgen bolıp, bunda pedagogikalıq texnologiya bilim beriw nátiyjelerine kepillikli erisiwge baǵdarlangan sistemalı, maqsetke baǵdarlangan hám basqarılatuǵın oqıtıw processı sıpatında qaralǵan [1;5]. Avtorlar tálim sapasın asırıw hám pedagogikalıq jumıstı optimallastırıwda texnologiyalıq qatnastıń áhmiyetine itibar qaratadı.

Bilimlendiriwdi informaciyalastırıw, informaciya-kommunikaciya texnologiyalarınan paydalanıw máseleleri E.S.Polat [5], S.I.Ivanovalardıń [2] miynetlerinde hár tárepleme izertlengen. Bul izertlewlerde MKT bilimlendiriw mákanın keńeytiw, bilim alıwshılardıń motivaciýasını arttırıw hám oqıwdı individuallastırıw quralı sıpatında qaralǵan. Házirgi kúnde aralıqtan hám aralas oqıtıw imkaniyatları, sanlı bilimlendiriw ortalıǵın rawajlandırıwǵa ayrıqsha itibar qaratılmaqta. Sonıń menen birge, ilimiy dereklerdi tallaw sonı kórsetpekte, izertlewlerdiń salmaqlı sanına qaramastan, pedagogikalıq hám informaciya texnologiyaların anıq bilimlendiriw sharayatlarında ámeliy engiziw máseleleri, pedagoglardıń olardan paydalanıwǵa tayarlıǵı mashqalaları jeterli dárejede úyrenilmegen. Sanlı texnologiyalardıń bilimlendiriw nátiyjeleri hám oqıwshılardıń jeke rawajlanıwına uzaq múddetli tásirin bahalawǵa jeterlishe itibar qaratılмай атr. Solay etip, bilimlendiriw processinde pedagogikalıq hám informaciya texnologiyalarınan paydalanıw mashqalası teoriyalıq jaqtan jeterli dárejede úyrenilgen, biraq olardı zamanagóy bilimlendiriw mákemelerinde nátiyjeli qollanıwdıń ámeliyatqa baǵdarlangan modellerin islep shıǵıwǵa qaratılǵan qosımsha izertlewlerdi talap etedi, degen juwmaqqa keliw múmkin.

Bilimlendiriw sistemasında informaciya texnologiyaları. Bilimlendiriwde informaciyalıq texnologiyalar - bilimlendiriw processin shólkemlestiriw, qollap-quwatlaw hám basqarıw ushın qollanılatuǵın sanlı qurallar, programmalıq ónimler hám telekommunikaciya resursları jıyındısı bolıp tabıladı.

Informaciya texnologiyalarınıń tiykarǵı qurallarına tómendegiler kiredi: elektron sabaqlıqlar hám bilimlendiriw platformaları; aralıqtan oqıtıw sistemaları (Moodle, Google Classroom); multimedia prezentaciýaları hám interaktiv doskalar; Onlayn test sinaqları hám sanlı bilimlendiriw resursları.

S.I.Ivanovanıń pikirinshe, informaciyalıq texnologiyalardan paydalanıw “bilimlendiriw mákanın keńeytiw, áhmiyetli bilimlerden paydalanıw hám bilim alıwshılardıń qatnasıw dárejesin arttırıw imkaniyatın beredi” [2].

Informaciya texnologiyaları tómendegilerdi támiyinleydi: oqıw materialınıń kórgizbeliligi; operativ qayta baylanıs; Bilimlerdi qadaǵalawdı avtomatlastırıw; individual tárizde oqıtıw imkaniyatı.

Pedagogikalıq hám informaciya texnologiyaları integraciýası. Bilimlendiriw processiniń eń úlken nátiyjeliligine pedagogikalıq hám informaciya texnologiyalarınan kompleksli paydalanıwda erisiledi. Informaciya quralları pedagogikalıq metodlardı kúsheytedi, olardı jáne de beyimlesiwsheń etedi.

Sonıń ishinde, sanlı resurslar menen qollap-quwatlanatuǵın joybarlaw jumısı oqıwshılardıǵa haqıyqıy informaciya dárekleri menen islesiw, maǵlıwmatlardı tallaw hám nátiyjelerdi multimedia túrinde kórsetiw imkaniyatın beredi. Differenciallastırılǵan oqıtıw hár bir oqıwshınıń tayarlıq dárejesin esapqa alatuǵın beyimlestiriletuǵın on

motivaciyasini arttirir; • oqiw materialin ozlestiriv sapasin jaqsilaw; • o'zin-o'zi sholkemlestiriv ham oqiw natijeleri ushin juwappershilik konlikpelerin rawajlandiriv [3].

Bilimlendiriv processini natijeliligine texnologiyalardin tasiri. Bilimlendiriv processini natijeliligi resurslardan optimal paydalanagan halda bilimlendiriv maqsetlerine erisivi dorejesi menen belgilenedi. Bul korsetkishke pedagogikalik ham informaciya texnologiyalaridan paydalaniv kompleksli tasir korsetedi. Birinshiden, oqitwdrin interaktivligi ham ameliy bagdarlanganligi esabidan bilim aliwshilardin motivaciyasi artadi. Ekinshiden, oqitwdrin individuallastirilwi tamiyinlenip, oqiwshilardin bilim dorejesi, jumis pati ham qizigiwshilqlarin esapqa aliw imkaniyati jaratiladi. Ushinshiden, monitoringtin sanli qurallari arqali bilimdi qadagalaw ham bahalaw sapasi jaqsilanadi.

Biraq informaciyaliq texnologiyalardi qollaniv natijeliligi pedagoglardin kasiplik tayarliq dorejesine ham metodikalik qollap-quwatlawdrin barligina baylanishi. Oqitwshilardin sanli sawatlilikgini jeterli emesligi ham texnikaliq sheklewler IKTni engiziwdrin unamli natijesin tomenletiwu mumkin [4].

Bilimlendiriwde informaciyaliq texnologiyalardan paydalaniv mashqalalari ham perspektivalari. Pedagogikalik ham informaciya texnologiyalaridan paydalanwdrin aniq abzallqlarina qaramastan, bir qatar mashqalalar bar: bilimlendiriv makemelerinin texnikaliq uskeneleniv dorejesini bir tegis emesligi; pedagoglardin sanli qurallardan paydalanwga jeterli tayar emesligi; oqitwdrin rasmiylestiriv ham janli pedagogikalik baylanisti azaytiw qawpi.

Keleshekte bilimlendiriv texnologiyalarinin rawajlanivi tomendegiler menen baylanishi: oqitwga jasalma intellekti engiziw; adaptiv bilimlendiriv sistemalarin rawajlandiriv; aralas ham araliqtan oqitw ameliyatn keheytiw; pedagog kadrlardin sanli kompetenciyasin arttirir.

Juwmaq. Pedagogikalik ham informaciya texnologiyalaridan paydalaniv zamanagoy sharayatta bilimlendiriv processini natijeliligini arttirwdrin en ahmiyetli sharti esaplanadi. Olardin integraciyasi bilimlendiriwdrin sapasin jaqsilaw, oqiwshinin shaxsin rawajlandiriv ham kasiplik kompetenciyalardi qaliplestirivge jardem beredi.

Bul texnologiyalardi tabishi amelge asiriv ushin infrastrukturalardi rawajlandiriv, pedagoglardin mamanligin arttiriv ham metodikalik qollanbalardi jaratwdrin oz ishine algan kompleksli qatnas zarur. Bilimlendiriwde sanlastiriv sharayattinda pedagogikalik ham informaciya texnologiyalari zamanagoy bilimlendiriv ortaliginin ajralmas elementine aylanbaqta.

АДЕБИЯТЛАР

1. Gromova N. V. Pedagogicheskie texnologii v sovremennom obrazovanii. — Moskva: Prosveshenie, 2011.
2. Ivanova S. I. Informacionnye texnologii i obrazovatelnyy process. — Moskva: Jurnal prikladnix issledovaniy, 2022.
3. Kuznecov A. P. Proektnye texnologii v sisteme obrazovaniya // Sankt Peterburg: Vestnik pedagogiki. — 2015. — № 7.
4. Petrov I. Yu. Cifrovye texnologii i monitoring uchebnix dostijeniy // Pedagogicheskij jurnal. — 2021. — № 2.
5. Polat E. S. Novye pedagogicheskie i informacionnye texnologii v sisteme obrazovaniya. — Moskva: Akademiya, 2020.
6. Savinov V. G. Kompetentnostnyy podxod v sovremennom obrazovanii. — Sankt Peterburg: Piter, 2018.

Ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda pedagogik va axborot texnologiyalaridan foydalanish

Rezyume. Maqolada zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalari ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishning asosiy omillari sifatida ko'rib chiqiladi. Pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari tushunchasiga nazariy yondashuvlar tahlil qilingan, ularning ta'lim muhitiga integratsiyalashuvining o'ziga xos xususiyatlari ochib berilgan. Ilmiy manbalar va pedagogik amaliyot tahlili asosida ta'limni raqamlashtirish sharoitida pedagogik va axborot texnologiyalarini kompleks qo'llash zarurati asoslangan.

Tayanch so'zlar: pedagogik texnologiyalar, axborot texnologiyalari, ta'limni raqamlashtirish.

Использование педагогических и информационных технологий в повышении эффективности образовательного процесса

Резюме. В статье рассматриваются современные педагогические и информационные технологии как ключевые факторы повышения эффективности образовательного процесса. Проанализированы теоретические подходы к понятию педагогических и информационно-коммуникационных технологий, раскрыты особенности их интеграции в образовательную среду. На основе анализа научных источников и педагогической практики обоснована необходимость комплексного применения педагогических и информационных технологий в условиях цифровизации образования.

Ключевые слова: педагогические технологии, информационные технологии, цифровизация образования.

Use of pedagogical and information technologies in increasing the effectiveness of the educational process

Summary. The article examines modern pedagogical and information technologies as key factors in increasing the effectiveness of the educational process. Theoretical approaches to the concept of pedagogical and information-communication technologies are analyzed, and the features of their integration into the educational environment are revealed. Based on the analysis of scientific sources and pedagogical practice, the need for a comprehensive application of pedagogical and information technologies in the context of digitalization of education is substantiated.

Key words: pedagogical technologies, information technologies, digitalization of education.